

POLITICKÉ STRANY A JEJICH PŘÍZNIVCI

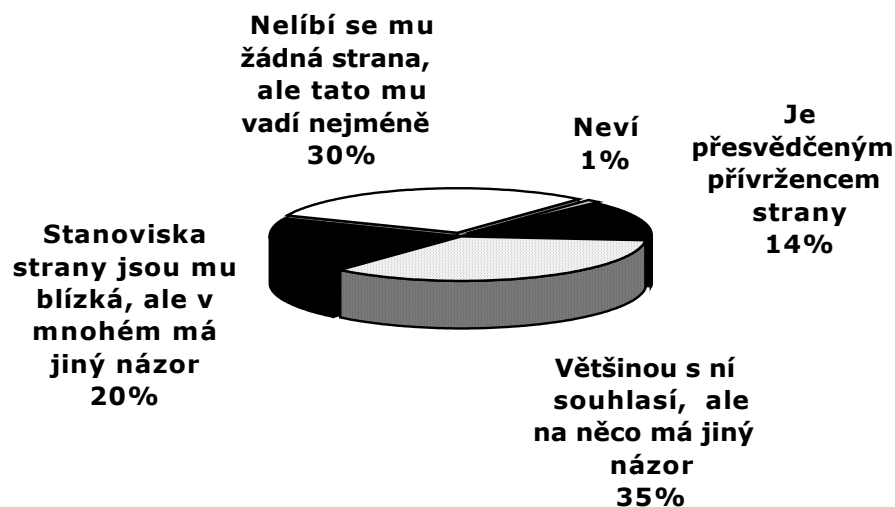
POUZE 14 % RESPONDENTŮ SE ŘADÍ K PŘESVĚDČENÝM PŘÍVRŽENCŮM. 30 % DOTÁZANÝCH BY VYBRANOU STRANU VOLILO POUZE PROTO, ŽE JIM „VADÍ NEJMÉNĚ“. NEJSILNĚJŠÍM MOTIVEM PREFERENCÍ JE IDEOVÉ ZAMĚŘENÍ STRANY A VYHOVUJÍCÍ PROGRAM. NEJMENŠÍ VLIV MÁ RODINNÉ PROSTŘEDÍ A ÚČAST NA VNITROSTRANICKÉM ŽIVOTĚ.

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost 2002, 02-06
Otázky:	PV.6, PV.7
Termín terénního šetření:	5. 6. – 12. 6. 2002
Počet respondentů:	956
Reprezentativita:	obyvatelstvo ČR ve věku od 18 let
Výběr respondentů:	kvótní výběr
Zveřejněno dne:	22. 7. 2002
Kód tiskové informace:	PV20722
Zpracoval:	Daniel Kunštát

Osloveným, kteří deklarovali preference nebo sympatie konkrétním politickým stranám, jsme několik dní před volbami položili opakovanou otázku zjišťující **intenzitu vztahu vůči této straně** (viz graf č.1). *

Graf 1: **Vztah voličů k preferované straně těsně před volbami 2002**

* „Jaký je Váš vztah k této straně?“

Tabulka 1: **Postoje voličů vůči preferované straně - srovnání**

	05/95	09/95	01/96	05/96	03/97	04/98	06/98	09/98	09/99	06/00	06/01	01/02	04/02	06/02
Je přesvědčeným přívržencem strany	22	18	19	22	16	17	20	15	10	11	13	14	14	14
Většinou s ní souhlasí, ale na něco má jiný názor	39	49	47	50	45	40	40	41	36	31	29	32	35	35
Stanoviska strany jsou mu blízká, ale v mnohém má jiný názor	21	18	19	17	20	19	17	22	27	25	27	23	22	20
Nelíbí se mu žádná strana, ale tato mu vadí nejméně	17	14	14	11	17	24	23	21	26	30	30	30	28	30
Neví	1	1	1	0	2	0	0	1	1	3	1	1	1	1

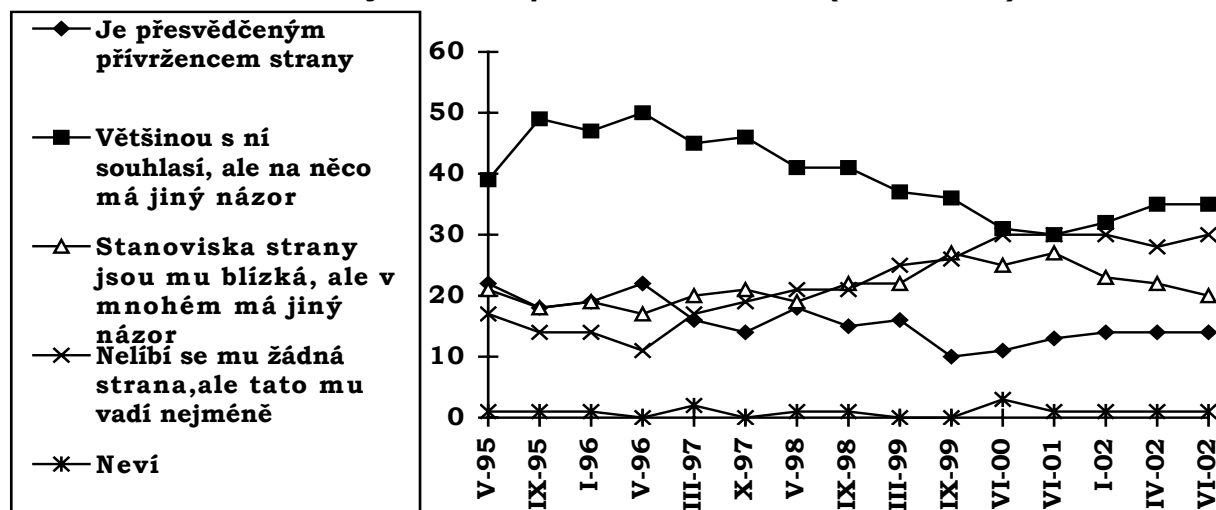
Součet 100 % ve sloupcích

V porovnání s předchozím šetřením v dubnu se změny pohybují jen v rámci statistické chyby, viz tabulka 1 a graf 2.

Před parlamentními volbami v letech 1996 a 1998 docházelo k mírnému zvětšování skupiny přesvědčených přívrženců, nicméně v povolebních šetřeních se jejich podíl pravidelně zmenšuje. Není bez zajímavosti, že před nedávnými volbami do PS k významnějšímu nárůstu přesvědčených přívrženců nedošlo.

Tradičně nejvýrazněji zastoupená skupina, vyjadřující většinový souhlas se stranou, se dlouhodobě pohybovala mezi 40 až 50 % dotázaných. Od roku 1999 ovšem jde pouze zhruba o třetinu dotázaných.

Bezmála každý třetí volič (30 %) nyní preferuje konkrétní stranu pouze z toho důvodu, že mu vadí nejméně (přičemž žádná se mu „nelíbí“). Až do roku 1997 byl tento podíl o více než 10 %ních bodů menší. Tento fakt dokresluje **celkové uvolnění vazeb mezi voliči a preferovanými stranami**, kdy spíše slabý vztah ke straně deklaruje polovina dotázaných (20 % má v mnohém jiný názor, 30 % se nelíbí žádná strana).

Graf 2: **Postoje voličů k preferované straně (1990-2002)**Tabulka 2: **Postoje voličů ke straně, které by dali hlas ve volbách (v %)**

	Přesvědčený přívržec	Většinou se stranou souhlasí	V mnohém jiný názor	Strana vadí nejméně
ČSSD	6	50	26	17
ODS	24	44	18	14
KSČM	34	36	11	20
Koalice	14	30	24	33

Dopočet do 100% v řádce tvoří odpovědi „neví“

ČSSD (stranické sympatie 06/02 - 24 %) patřila před volbami ke stranám se spíše podprůměrně silnou vazbou elektorátu, přičemž patrný je zde především velmi nízký podíl přesvědčených přívrženců.

ODS (21,5 %) již tradičně disponuje relativně silnou identifikací svých příznivců, avšak i u této strany došlo v posledních třech letech k jistému oslabení vazby elektorátu. ODS měla v červnu zhruba čtvrtinu přesvědčených přívrženců, naopak relativně málo příznivců tuto stranu preferuje pouze proto, že jim nejméně vadí (14 %).

KSČM (14 %) je nadále stranou s nejpevnějším voličským jádrem - má jednoznačně nejvíce přesvědčených přívrženců (34 %).

Také dotázaní, kteří by na počátku června volili **Koalici** (13 %) mají k této formaci značně rozvolněné vazby. Třetina z nich by jí dala svůj hlas pouze proto, že jim vadí nejméně ze všech stran. Také podíl přesvědčených příznivců je nízký (14 %).

Pomocí otázky používané již před volbami v letech 1990, 1992, 1996 a 1998 zjišťovalo CVVM motivační zázemí volebních preferencí občanů (viz tab. 3). Dotazováni byli opět lidé s volebním právem, kteří uvedli nějakou konkrétní stranu, již by ve volbách volili, resp. uvedli alespoň takovou, s níž sympatizují.

Téměř všeobecně se dotázaní shodli v tom, že důvodem jejich volby je identifikace s obecným ideovým zaměřením strany (86%), stranický program (85%) a důvěra představitelům stojícím v čele stran (78%) Jen o poznání menší konsensus existuje u důležitosti dosavadní činnosti strany (68%). Zdá se tedy, že lidé vycházejí spíše z obecnějších hledisek spojených s image politických stran, s nimiž spojují svá očekávání do budoucna. **35% příznivců politických stran uvádí za pozadím svých preferencí názorovou orientaci rodiny.** Nikoli překvapivým zjištěním je, že z nabídnutých důvodů **stojí na posledním místě faktor participace na stranickém životě** - v současnosti hraje roli v rozhodování jen u necelé desetině respondentů.

Tabulka. 3: „**Jaké důvody Vás vedou k tomu, že chcete volit právě tuto stranu?**“

	<i>rozhodně ano</i>	<i>spíše ano</i>	<i>spíše ne</i>	<i>rozhodně ne</i>	<i>ano/ne</i>
její zaměření je Vám blízké, odpovídá Vašemu přesvědčení?	19	67	7	3	86/10
vyhovuje Vám její program?	20	65	6	2	85/8
důvěřujete jejím představitelům?	14	64	10	4	78/14
přesvědčila Vás její dosavadní činnost?	10	58	16	7	68/23
je v kontaktu s občany a zná jejich problémy	13	49	13	7	62/20
chce ji volit někdo z Vašich blízkých?	7	28	23	35	35/58
účastníte se vnitrostranického života?"	3	6	18	72	8/90

Dotázaní se vyjadřovali zvláště ke každé kategorii, dočet do 100 % v řádcích tvoří odpověď „nevím“. Údaje v posledním sloupci představují podíl součtů kategorií „rozhodně ano“+„spíše ano“ a „rozhodně ne“+„spíše ne“.

Oproti poslednímu šetření v dubnu 2002 v rámci tohoto motivačního schématu nedošlo k zásadnějším změnám, s výjimkou nárůstu role programu (+4%ní body) a naopak poklesu ocenění dosavadní činnosti strany (-6%ních bodů). **Z dlouhodobého hlediska lze obecně konstatovat poměrně vysokou stabilitu motivů volebního chování,** nicméně u některých klíčových motivů se – zejména po roce 1998 - poněkud snížila jejich „intenzita“. Naopak ve sledovaném období se přes určité změny v procentním zastoupení příliš nemění především pořadí motivů volby (viz tab. 4).

Nejsilněji vnímaným motivem je tradičně **především pocit shody vlastního přesvědčení s celkovým ideovým zaměřením a programem preferované strany** (pozornost věnovaná hodnocení výsledků činnosti strany vystoupila pouze před volbami v r. 1996, od té doby se však navrátila na úroveň předešlých let).

K poměrně výrazné proměně v čase došlo v případě vlivu rodinného prostředí na volební chování dotázaných. V tomto ohledu lze zejména v posledních třech letech hovořit – navzdory určitému poklesu v letošních šetření - o **poměrně zřetelné tendenci**

k formování a zesilování určité rodinné hodnotové orientace, která se projektuje i do politických preferencí dotázaných. Naproti tomu faktor **přímé účasti respondenta na stranickém životě** doznává tendenci právě opačnou, jeho **vliv se postupně snižoval** a již od voleb 1998 se udržuje na stejné, tj. zhruba desetiprocentní úrovni (v posledních šetřeních došlo k dalšímu poklesu až pod tuto hranici).

Tabulka 4: **Důvody preference politické strany: srovnání z let 1990 - 2002**

	05/90	05/92	05/96	06/98	12/99	01/01	01/02	04/02	06/02
její zaměření je Vám blízké, odpovídá Vašemu přesvědčení?	94	92	94	95	88	87	82	84	86
vyhovuje Vám její program?¹⁾	96	95	93	92	89	86	82	81	85
důvěřujete jejím představitelům?	87	94	93	93	86	84	77	80	78
přesvědčila Vás její dosavadní činnost?²⁾	79	79	88	79	79	77	76	74	68
je v kontaktu s občany a zná jejich problémy	-	-	-	-	70	69	-	63	62
chce ji volit někdo z Vašich blízkých?	19	20	27	29	49	48	39	36	35
účastníte se vnitrostranického života?³⁾	28	18	15	11	10	7	8	8	8

Data v tabulce představují součet odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“, dopočet do 100 % u každého údaje jsou záporné odpovědi a „nevím“, velikost statistické chyby je +-3%.

¹⁾ V předvolebních výzkumech zněla teze „vyhovuje Vám její volební program?“.

²⁾ V r. 1990 a 1992 byla použita formulace „strana udělala mnoho dobrého“.

³⁾ V šetřeních v letech 1990 až 1998 byla použita formulace „jste jejím členem, pracujete v ní?“.

Důvody uváděné potenciálními voliči konkrétních politických stran se v celkové podpoře jednotlivým důvodům příliš nelišily a rozdíly byly zpravidla jen v intenzitě, tj. v podílu odpovědí „rozhodně ano“. Podíly odpovědí „rozhodně ano“ jsou obsaženy v tabulce 5; jejich analýza přinesla následující zjištění:

1. Potvrdilo se, že jednoznačně nejvyšší identifikace s preferovanou stranou je stále patrná u **KSČM**. V porovnání s ostatními stranami vyslovuje důraznou podporu jejímu působení největší podíl stoupců. Mimořádně silně je akcentováno např. to, že strana má vyhovující program a blízké zaměření. Také u ostatních tezí jsme ovšem zaznamenali nadprůměrný podíl odpovědí „rozhodně ano“.

2. Za KSČM se z hlediska míry sebeidentifikace voličů s vybranou stranou nadále řadí elektorát **ODS**, která je svým přívržencům blízká hlavně celkovým ideovým zaměřením, programem a důvěrou v představitele strany.

3. Vlažnějšími postoji k preferované straně se prezentují stoupcí **ČSSD**, ve většině sledovaných aspektů se z hlediska intenzity vyslovovali pod úrovní průměrných hodnot.

4. Motivační schéma stoupců **Koalice** je velmi podobné jako u ČSSD. Prakticky všechna sledovaná hlediska jsou zejména oproti KSČM a ODS reflektována velmi slabě.

Tabulka 5: **„Jaké důvody Vás vedou k tomu, že chcete volit právě tuto stranu?“**

	celý soubor	ČSSD	ODS	KSČM	Koalice
její zaměření je Vám blízké, odpovídá Vašemu přesvědčení?	19	14	26	37	16
vyhovuje Vám její program?	20	16	26	37	14
důvěřujete jejím představitelům?	14	11	20	30	9
přesvědčila Vás její dosavadní činnost?	10	11	10	24	7
je v kontaktu s občany a zná jejich problémy	13	10	9	33	9
chce ji volit někdo z Vašich blízkých?	7	4	7	12	8
účastníte se vnitrostranického života?“	3	1	3	12	2

Údaje v %. Data uvedená v tabulce představují pouze podíl odpovědí „rozhodně ano“